

קללת הפרס

לאחרונה התבשרנו שחגי ליניק זכה בפרס ספיר עבור ספרו "דרוש לחשן". כידוע, פרסים מועדים לתקלות. הפעם אין חשש. דוד ויצטום, אחד משופטי הפרס, הבהיר שבמפעל הפיס "היו מאוד זהירים וקורקטיים. היה צריך להצהיר בכתב על גילוי נאות, והיה ליווי צמוד של יועצת משפטית". ידיעה מעוררת זו, שפורסמה ב"ידיעות אחרונות", לימדה אותנו שהמשפטיזציה הגיעה לפרס ספיר.

העולם משופע בפרסים. הם מצויים לא רק בישראל אלא גם בשאר חבלי תבל. פרסי נובל מחולקים מדי שנה במספר תחומים. ישנם פרסים נוספים בספרות ובשורה של תחומי מדע. לאלה מצטרפים תעודות הוקרה, גביעים ומדליות בספורט, ואותות הצטיינות וגבורה בצבאות העולם. עד היום לא שמעתי על כך שיש לפרס נובל ליווי משפטי צמוד וגם לא לפרסים, למדליות ולאותות אחרים.

המשפטיזציה של פרס ספיר היא תולדה לא מוצלחת ממה שאירע בו בעבר הלא רחוק. כזכור, בפעם קודמת כיהן יוסי שריד כיו"ר ועדת הפרס. אך הנה צצה טענת "ניגוד עניינים". הסתבר ששריד פירסם את ספריי באותה הוצאה שבה פורסם הספר הזוכה, וכי עורכת הספר שזכה היא אחיינית של אשתו של שריד. חשיבותה של פרשה זו נעוצה בערכה החינוכי. היא העניקה למר שריד ולתומכיו הזדמנות להרהר בשימוש המוגזם ב"ניגוד עניינים", שחסידי שלטון החוק רואים בו את חוד החנית למלחמה בשחיתות. בדומה לשריד, שלא העלה על דעתו שיש דופי כלשהו בפועלותו, כך עלול גם איש ציבור הפועל בתום לב למצוא עצמו בחקירת משטרה בשל משהו שמישהו סבור שיש בכך "ניגוד עניינים", והסיכון עלול להחריף אם מדובר באדם שלדעת מערכת אכיפת החוק ראוי לטיפול. אפשר להבין את התהליך שגרם למארגני פרס ספיר לפנות למשפטנים כדי שיגנו עליהם מסכנתו של עולם המינישט. אולם המסקנה צריכה להיות הפוכה, היינו שיש להרחיק את עולם המשפט ממקומות שאין הוא צריך להימצא בהם.

**בבית המשפט העליון
נעלמה, כך צריך לקוות,
המשפטיזציה של פרסים,
אך בחוגים אחרים היא
ממשיכה לרחף ולבלבל**

יום ראשון, ה' בשבט תשע"ב - 29.1.2012

לפני פחות משנה התעוררה טענה של ניגוד עניינים בה קשר לפרס ישראל בתחום הספורט, שהוענק לעורך דין שמו עון מזרחי. הטענה התבססה על כך שיו"ר הוועדה שהחליטה על הענקת הפרס היה טל ברודי, שהציע להעניק את הפרס לעו"ד מזרחי. ברודי היה במשך שנים שחקן בקבוצת הכדורסל של מכבי תל-אביב. עו"ד מזרחי מכהן זה עשרות שנים כיושב ראש הקבוצה, לרבות בשנים בהן שיחק ברודי בקבוצה. בג"ץ דחה את הטענה נגד הענקת הפרס למזרחי ואף פסק הוצאות כנגד העותרים. השופט אשר גרוניס ציין כי "בכל ועדת פרס חייבים לכהן אנשים המכירים את התחום המסוים ומתמצאים בו. במדינתנו הקטנה, ולא רק בה, קשה להעלות על הדעת שאלה המתאימים לכהן בוועדת הפרס לא יכירו את המועמד דים". לפיכך: "גישה מרחיבה מצד בית המשפט ככל שמדובר בניגוד עניינים, עלולה להביא לכך שלא יימצא אדם ראוי ביישראל שיהיה מתאים לכהן בוועדת פרס ישראל. האם נידרש להביא שופטים מחו"ל למטרה זו...?"

מובן שייתכנו מקרים קיצוניים. אין זה סביר, למשל, שאב יחליט על מתן פרס לבנו. בעניינים אלה נדרש שכל ישר ואיי נני בטוח בכך שכל כולו מתרכז דווקא בעולם המשפט. העתירה המיותרת נגד מזרחי לימדה שבית המשפט העליון החל להשתחרר מהרעיון ש"הכל שפיט" ומהזעקות שלפיהן כל קשר מעורר חשד לשחיתות ולניגוד עניינים.

בעליסה בארץ הפלאות מסופר על החתול שנעלם אך חיובו המשיך לרחף בחלל. בבית המשפט העליון נעלמה, כך צריך לקוות, המשפטיזציה של פרסים, אך בחוגים אחרים היא ממשיכה לרחף ולבלבל. ■

© כל הזכויות שמורות לידיעות אחרונות בע"מ

אין להעתיק, להפיץ, לשכפל, לצלם, לתרגם, לאחסן במאגרי מידע, לשדר בדרך כלשהי (בכתב, בדפוס או במדיה אחרת) - ובכל אמצעי אלקטרוני, אופטי, מכני או אחר - חלק כלשהו של העיתון (לרבות טקסט, איורים, צילומים, תמונות, מפות, גרפיקה) הן בגרסה טקסטואלית והן בדפים מעוצבים, לרבות באמצעות הקלטה והקלדה, ללא אישור מפורש בכתב מהמוציאה לאור, ידיעות אחרונות בע"מ